

Účastníci řízení, Procesní zastoupení

MGR. MILOSLAV HRDLIČKA

SUBJEKTY ŘÍZENÍ

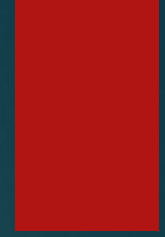
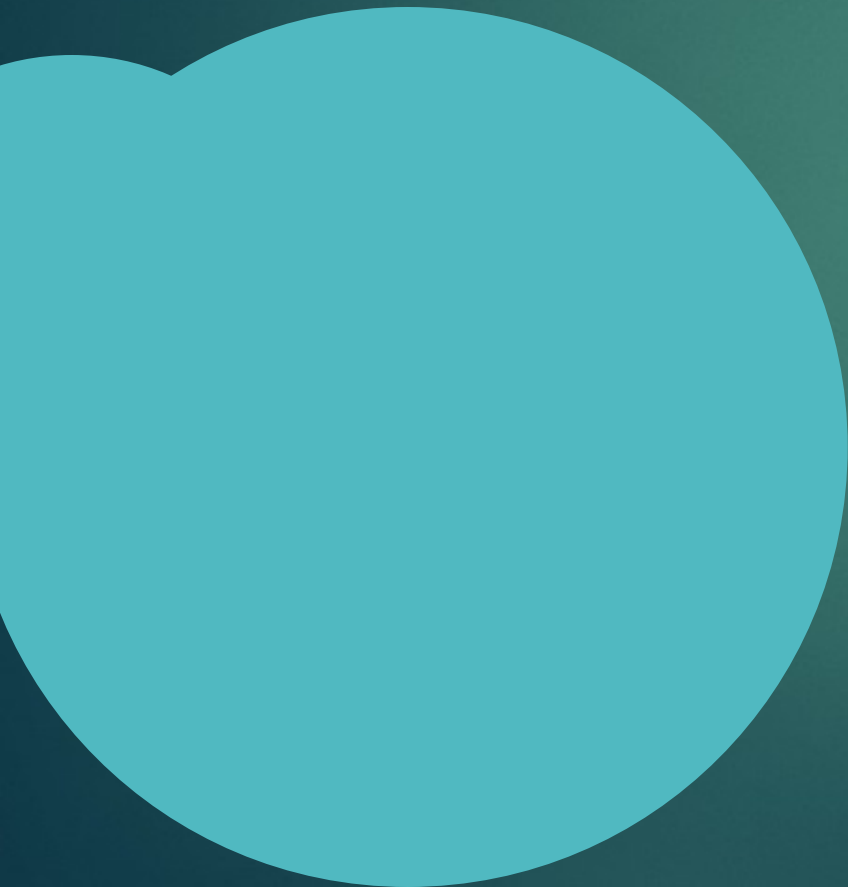
Subjekty civilního procesu

- ▶ Definice: *Subjekty, které svou činností právně ovlivňují proces a jsou vybaveny procesními právy a procesními povinnostmi.*
- ▶ **Dělení:**
 - a) **Soudy (problematika rozhodčího řízení – zde se nejedná o výkon soudnictví)**
 - b) **Účastníci řízení**
 - c) **Zvláštní subjekty řízení (např. státní zastupitelství, správce dědictví, insolvenční správce)**
- ▶ **Osoby zúčastněné na řízení**

Účastníci řízení

Způsobilost být účastníkem a procesní způsobilost

Společný výklad – způsobilost účastníků

- ▶ U účastníků řízení je možné rozeznávat:
 - ▶ Způsobilost být účastníkem řízení
 - ▶ Procesní způsobilost
- ▶ **Předpokladem účastenství není obecně věcná legitimace!!**
- ▶ **V obou případech se jedná o procesní podmínky (§ 103 OSŘ) na straně účastníků**
- ▶ Obecně OSŘ odkazuje do sféry hmotného právo
- ▶ Pozor:
 - ▶ Někdy speciální úprava v OSŘ (např. § 23 OSŘ)
 - ▶ NOZ zavádí nové instituty, které ovlivní i např. procesní způsobilost

Způsobilost být účastníkem

- ▶ Způsobilost být nositelem procesních práv a povinností
- ▶ Právní úprava: **§ 19 OSŘ** - odkazuje do sféry hmotného práva - způsobilost být účastníkem má každý, kdo má **právní osobnost (§ 15, 23, 118 NOZ)** (jinak jen ten, komu ji zákon přiznává)
 - **Fyzické osoby** – od narození do smrti
 - **Právnícká osoba** – od okamžiku vzniku do zániku
 - **Stát** – je považován za právníckou osobu – **má způsobilost být účastníkem**
- ▶ Někdy zákon přiznává způsobilost být účastníkem i subjektům, které nemají obecně samostatnou právní subjektivitu (např. správce daně – § 10 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu)

Následky ztráty způsobilosti být účastníkem řízení, Zkoumání

způsobilosti být účastníkem řízení

- ▶ Obecně neodstranitelný nedostatek podmínky řízení (výjimka – níže postup podle § 107 OSŘ)
- ▶ Ztráta
 - ▶ Před zahájením řízení – zastavení řízení
 - ▶ V průběhu řízení – obecně zastavení řízení dle možné procesní nástupnictví (podle § 107 OSŘ)
- ▶ Odlišit od:
 - ▶ Nesprávné označení účastníka – vada odstranitelná (§ 43 OSŘ)

Procesní způsobilost

- ▶ Způsobilost **činit samostatně procesní úkony**, neboli způsobilost před soudem samostatně právně jednat
- ▶ Právní úprava - **§ 20 OSŘ** – každý v rozsahu, v jakém je **svéprávný (§ 15, 30 NOZ)** („výjimka“ – možný postup podle § 23 OSŘ)

Zvláštní úprava v OSŘ

- ▶ **§ 23 OSŘ** – soud může rozhodnout (vyžadují-li to okolnosti), že i osoba, která nemá **plnou svéprávnost**, musí být zastoupena svým zákonným zástupcem i v případech, kdy by podle hmotného práva mohla jednat sama – tedy u osob:
 - **Nezletilá osoba**
 - **Osoba omezená ve svéprávnosti**
- ▶ Soud rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustné odvolání

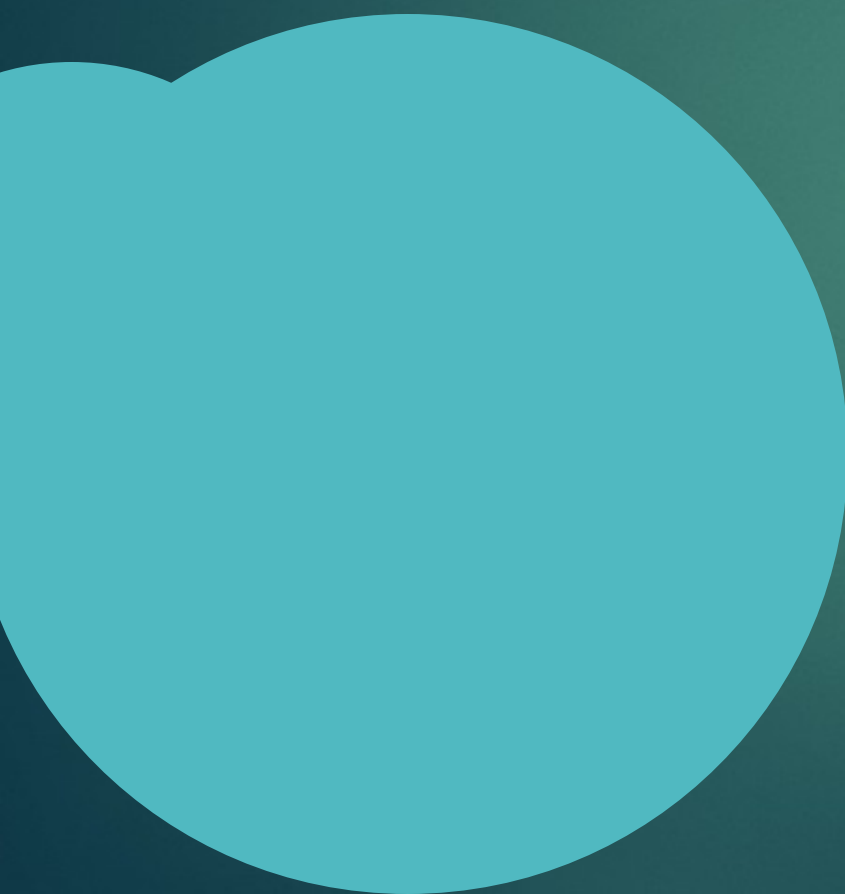
Instituty OZ dopadající na procesní způsobilost

- ▶ Zejm. § 37 NOZ – Přiznání svéprávnosti soudem
- ▶ Pokud bude svéprávnost přiznána – osoba bude mít plnou procesní způsobilost

Nedostatky zjištěné u procesní způsobilosti

- ▶ Odstranitelný nedostatek podmínky řízení
- ▶ Způsob odstranění:
 - ▶ Zastoupení účastníka
 - ▶ Na základě zákona
 - ▶ Na základě rozhodnutí soudu

Práva a povinnosti účastníků

Procesní práva a povinnosti účastníků

▶ Zejm. práva:

- ▶ § 18 OSŘ – rovné postavení účastníků
- ▶ § 18 OSŘ – právo jednat před soudem ve své mateřštině
- ▶ Právo činit procesní úkony
- ▶ Právo na doručení rozsudku účastníkům (§ 158 OSŘ)
- ▶ § 116a OSŘ – nově od 1.1.2014

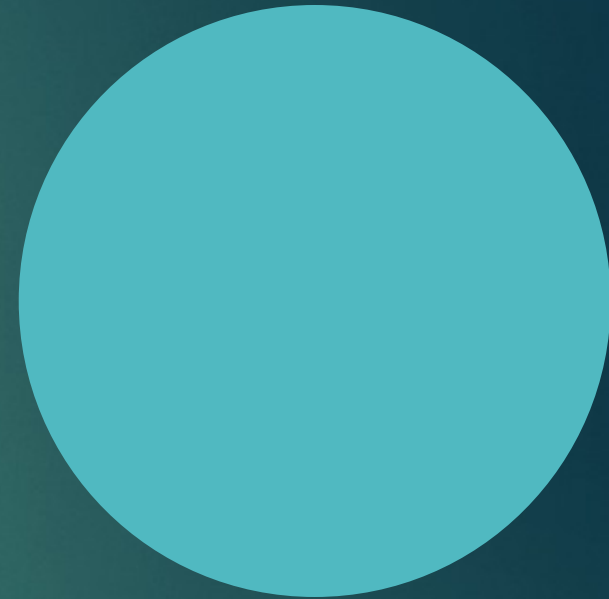
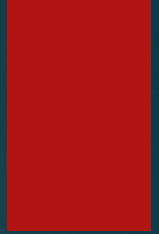
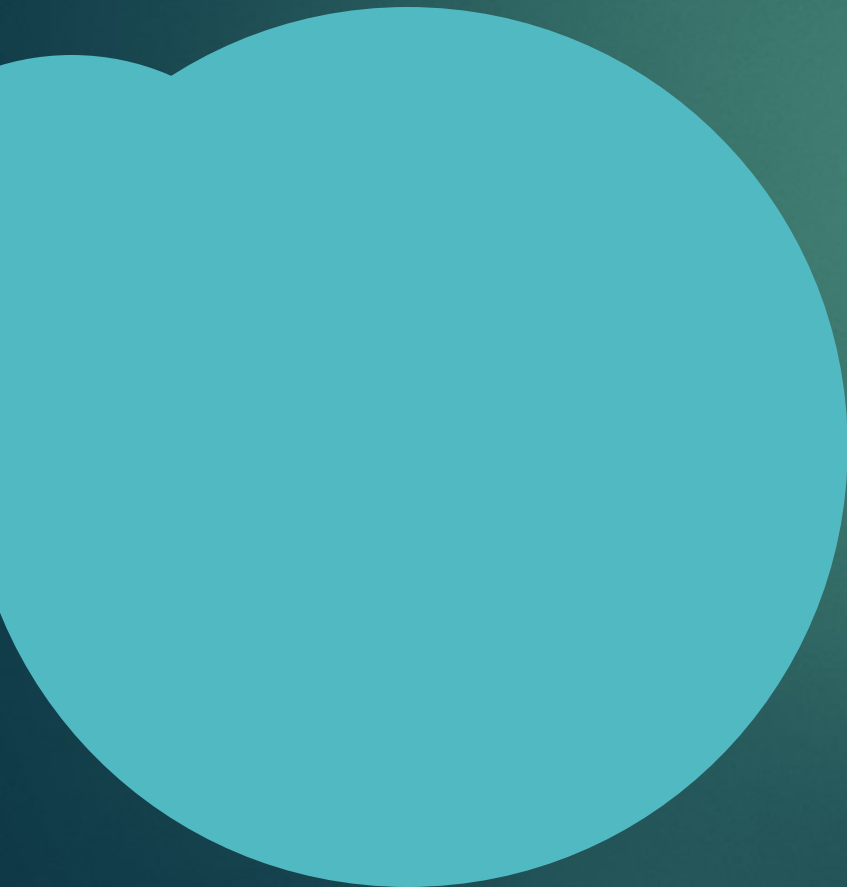
▶ Zejm. povinnosti:

- ▶ Povinnost součinnosti - § 6 OSŘ
- ▶ § 120 odst. 1 OSŘ – povinnost označit důkazy
- ▶ Povinnosti vyplývající z jednotlivých prvků koncentrace řízení (zejm. 118b OSŘ)

▶ S těmito povinnostmi jsou spojené i jisté sankce různého charakteru – např..

- ▶ Předvedení - § 52 OSŘ
- ▶ Pořádková pokuta - § 53 OSŘ
- ▶ Vydání rozsudku pro uznání (§ 153a OSŘ) a pro zmeškání (§ 153b OSŘ)

Účastníci civilního soudního řízení

Definice účastenství

- ▶ Kdo je účastníkem řízení?
- ▶ Vzhledem k diferenciaci nalézacího řízení není možná jediná definice
- ▶ V procesním právu lze okruh účastníků vymezit podle tří různých definic

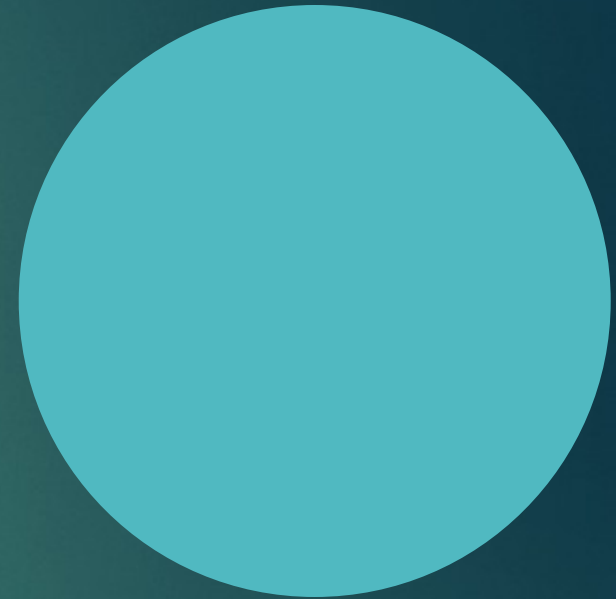
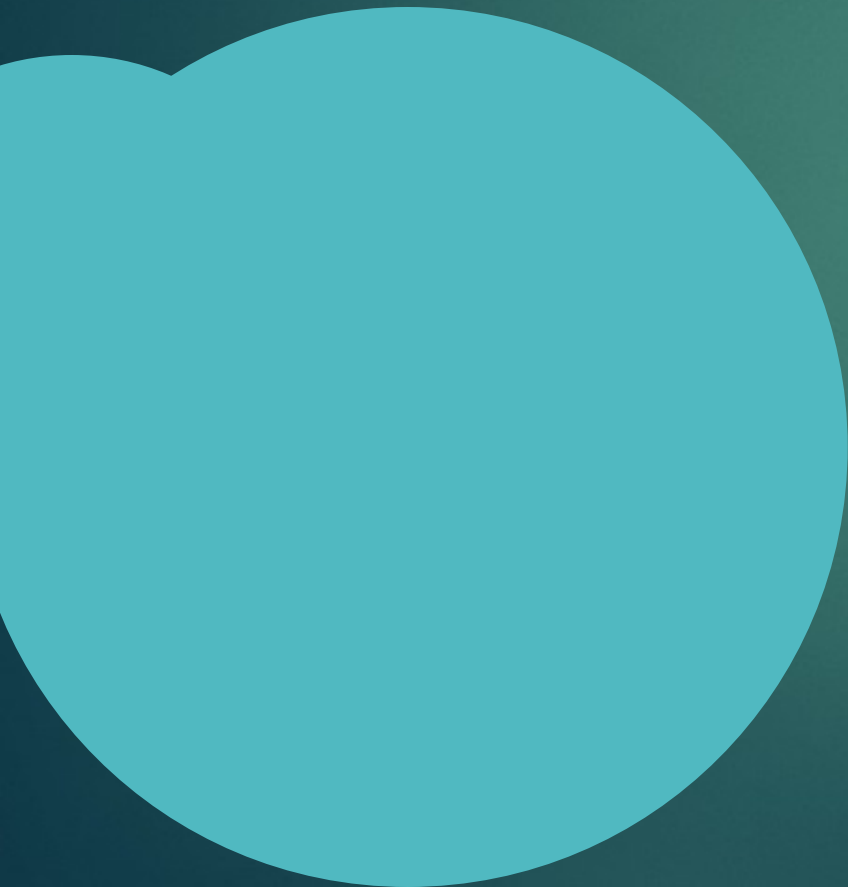
Definice účastenství - přehled

- ▶ Sporné řízení
 - ▶ Tzv. 1. definice účastenství
 - ▶ § 90 OSŘ
 - ▶ Žalobce a žalovaný
 - ▶ Nesporné řízení (pozor definice již obsaženy v ZZŘS)
 - ▶ Tzv. 2. definice účastenství
 - ▶ § 6 odst. 1 ZZŘS
 - ▶ Navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno
 - ▶ Tzv. 3. definice účastenství
 - ▶ § 6 odst. 2 ZZŘS
 - ▶ Navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje

Formální pojetí účastenství ve sporném řízení

- ▶ Účastníkem je ten, koho je možné tak označit na základě definice
- ▶ Vymezeno formálně nezávisle na hmotném právu
- ▶ Předpokladem účastenství není věcná legitimace!

Konkrétní vymezení účastníků

1. Definice účastníků

- ▶ **Sporné řízení**
- ▶ Dvě strany:
 - a) **Strana žalující**
 - b) **Strana žalovaná**
- ▶ Tyto strany mají **kontradiktorní postavení**
- ▶ V každém sporu **pouze 2 strany**
- ▶ Na obou stranách může vystupovat více subjektů – potom je možné tento stav označit za **společenství účastníků**

Společenství účastníků - obecně

- ▶ **Podle toho, která strana je tvořena více účastníky:**
 - Aktivní společenství
 - Pasivní společenství
 - Obapolné
- ▶ **Z pohledu povahy práv a povinností mezi účastníky:**
 - Samostatné společenství (§ 91/1 OSŘ)
 - Nerozlučné společenství (§ 91/2 OSŘ)

Samostatné společenství účastníků

- § 91/1 OSŘ

- ▶ Každý ze společníků jedná v řízení sám za sebe
- ▶ Procesní úkony každého účastníka se týkají pouze jeho samotného
- ▶ V rozhodnutí je rozhodnuto o každém společníkovi zvlášť – tedy rozhodnutí může význít pro každého odlišně
- ▶ **Příklad:**
 - Žalování ve sporu o vyklizení nemovitosti

Nerozlučné společenství účastníků

– § 91/2 OSŘ

- ▶ Z povahy věci se účinek rozhodnutí vztahuje **na všechny společníky stejně**
- ▶ Nemohou postupovat v řízení každý jinak – **úkony jednoho společníka se vztahují i na ostatní**
- ▶ **Někdy třeba souhlasu všech společníků** – dispoziční úkony uvedené v § 91/2 OSŘ
- ▶ *Solidarita obecně vždy nezakládá nerozlučné společenství (jedná se ve většině případů o samostatné společenství)*
- ▶ Rozhodnutí musí vyznít **pro všechny stejně**
- ▶ Příklad:
 - ▶ zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví

2. Definice účastníků

- ▶ Obsažena v § 6 odst. 1 ZZŘS
 - ▶ Účastníkem je navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno.
Příklad: Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (§ 466 a násl.)
- ▶ Lze použít v řízeních, která lze zahájit i bez návrhu

3. Definice účastníků

- ▶ § 6 odst. 2 ZZŘS
- ▶ Účastníkem je návrhvatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje – – např. § 367 ZZŘS – řízení o povolení uzavřít manželství (§ 368 ZZŘS – výslovné vymezení účastníků)
- ▶ V řízeních, která lze zahájit na návrh – např. § 367 ZZŘS – řízení o povolení uzavřít manželství, § 429 ZZŘS – řízení o osvojení nezletilého (§ 431 ZZŘS – výslovné určení účastníků)

Zákonem jsou určeni i účastníci (mimo rámec nesporných řízení) např. v:

- ▶ Řízení podle části V. OSŘ - § 250a OSŘ
- ▶ Exekučního řízení - § 255 OSŘ
- ▶ O předběžném opatření - § 74 odst. 2 OSŘ

Souběh 2. a 3. definice účastníků

- ▶ Není možné v jednom řízení vycházet z obou
- ▶ 3. Definice je považována za speciální a proto by mělo být postupováno podle ní

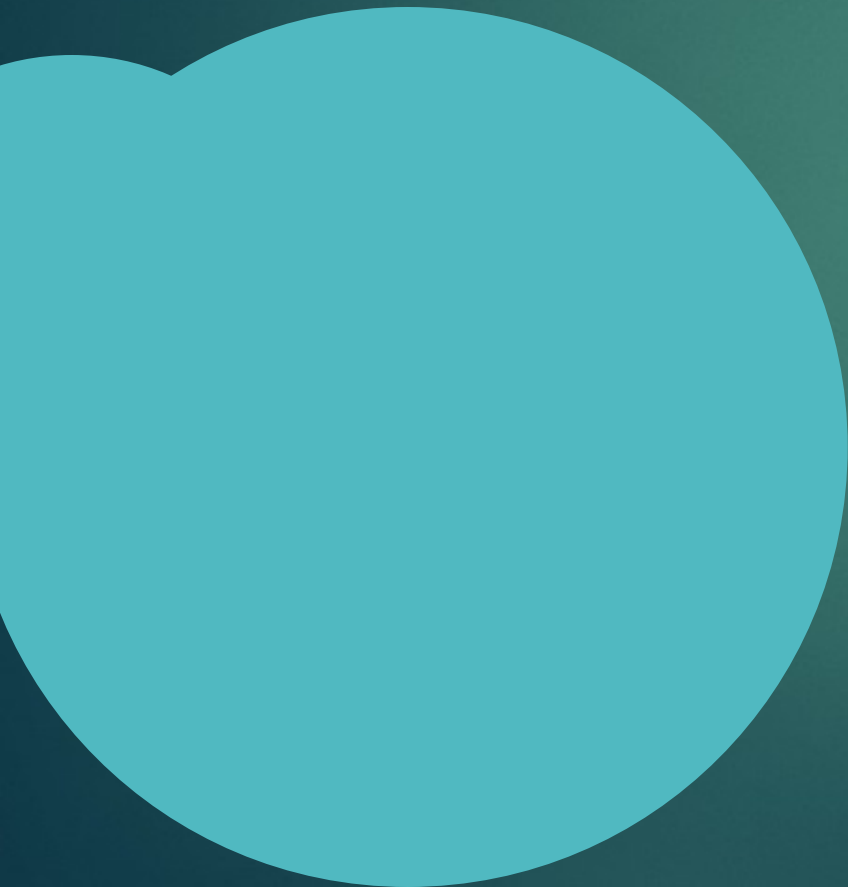
Věcná legitimace

- ▶ **Nejedná se o podmínku řízení**
- ▶ Věcně legitimován je ten, kdo je podle hmotného práva **skutečně nositelem tvrzeného subjektivního práva či tvrzené povinnosti**
- ▶ Jedná se o předpoklad **úspěšnosti žaloby**
- ▶ Dělení:
 - **Aktivní věcná legitimace** – na straně žalobce
 - **Pasivní věcná legitimace** – na straně žalované
- ▶ Nedostatek vede k **zamítnutí žaloby**

Procesní legitimace

- ▶ Speciální případy, kdy procesní právo umožňuje s **úspěchem domáhat se práva**, i když subjekt **není podle hmotného práva nositelem tvrzeného subjektivního práva** a ani to o sobě netvrdí
- ▶ Příklady:
 - **Podlužnická žaloba** (např. § 292 OSŘ)

Změny v okruhu účastníků

Změny okruhu účastníků – obecný výklad

- ▶ Důvody
 - ▶ Ztráta procesní subjektivity
 - ▶ Odstranění nedostatku věcné legitimace
- ▶ Základní členění
 - ▶ Přistoupení účastníka (§ 92 odst. 1 OSŘ)
 - ▶ Záměna účastníků (§ 92 odst. 2 OSŘ)
 - ▶ Přibrání účastníka (§ 7 odst. 1 ZZŘS)
 - ▶ Ukončení účasti v řízení (§ 7 odst. 2 ZZŘS)
- ▶ Procesní nástupnictví podle § 107 OSŘ
- ▶ Procesní nástupnictví podle § 107a OSŘ

Přistoupení účastníka

- ▶ § 92 odst. 1 OSŘ
- ▶ Původní účastník zůstává – pouze přistoupí další subjekt
 - ▶ Příklad – nebyli žalováni na určení neplatnosti smlouvy všichni její účastníci
- ▶ Předpoklady:
 - ▶ Návrh žalobce
 - ▶ Soud může připustit
- ▶ Souhlas nově přistoupeného pouze v případě, že by měl přistoupit na stranu žalující

Záměna účastníků

- ▶ § 92 odst. 2 OSŘ
- ▶ Změní se účastník na jedné straně (původní z řízení vystoupí a nový nastoupí na jeho místo)
- ▶ Předpoklady:
 - ▶ Návrh žalobce
 - ▶ Souhlas žalovaného
 - ▶ Soud může připustit záměnu
- ▶ Souhlas 3. osoby nutný v případě, kdy má být žalobcem

Procesní nástupnictví podle § 107 OSŘ

- ▶ Účastník ztratí v průběhu řízení způsobilost být účastníkem
- ▶ Universální sukcese
- ▶ Postup:
 - ▶ Soud posoudí, zda povaha věci umožní pokračovat
 - ▶ Zda existuje osoba, která vstoupila do práv a povinností
 - ▶ Soud rozhoduje usnesením s kým bude pokračovat
- ▶ Subjekt, který vstoupí, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení.

Procesní nástupnictví podle § 107a OSŘ

- ▶ V průběhu řízení došlo k takové skutečnosti, která zakládá převod nebo přechod práva nebo povinnosti
- ▶ Příklad – cese, převzetí dluhu, změna vlastníka nemovitosti (např. u nájemních vztahů)
- ▶ Singulární sukcese
- ▶ Předpoklady:
 - ▶ Návrh žalobce před rozhodnutím soudu o věci samé
 - ▶ Soud může vyhovět usnesením (odvolání přípustné), pokud se prokáže, že k takové skutečnosti došlo
 - ▶ Souhlas třetí osoby – pouze pokud žalobce
 - ▶ Souhlas žalovaného ani třetí osoby, která má být zalovaným se nevyžaduje
- ▶ Subjekt, který vstoupí, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení.
- ▶ Možné i v odvolacím řízení

Přibrání účastníka

- ▶ Pouze pro nesporná řízení
- ▶ Upraveno v § 7 odst. 1 ZZŘS
- ▶ Soud usnesením přibere v případech, kdy se ukáže, že někdo, o jehož právech a povinnostech se v řízení rozhoduje, není účastníkem
- ▶ Nepřípustnost odvolání proti tomuto usnesení
- ▶ Poznámka – Řízení podle části V. OSŘ - § 250a

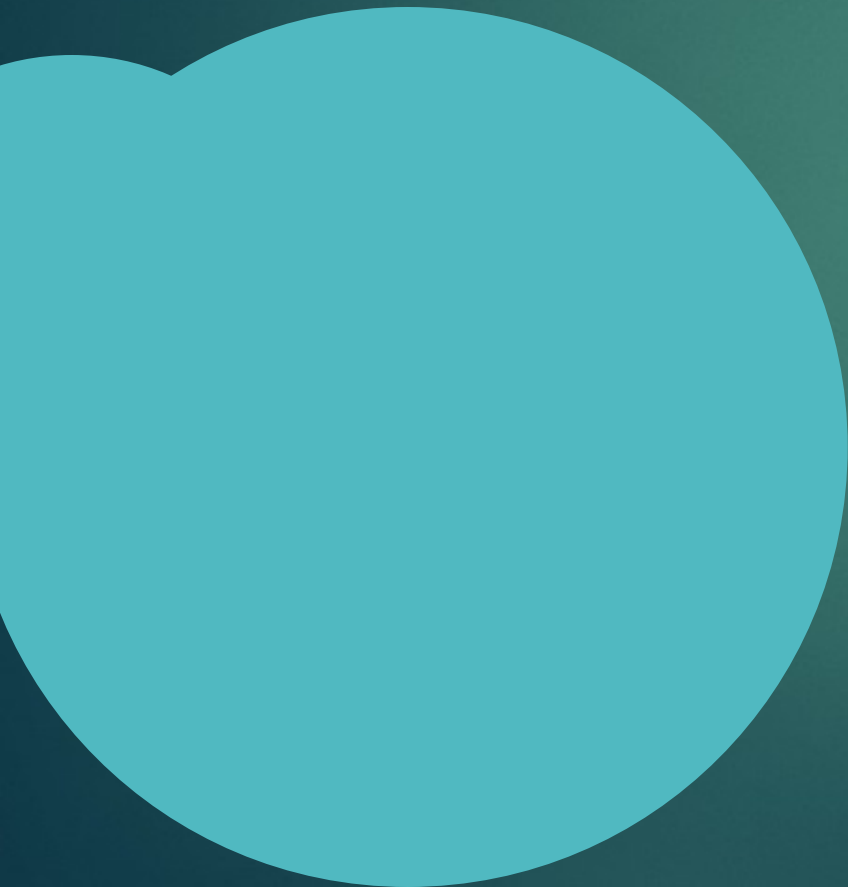
Ukončení účasti v řízení

- ▶ Nesporná řízení

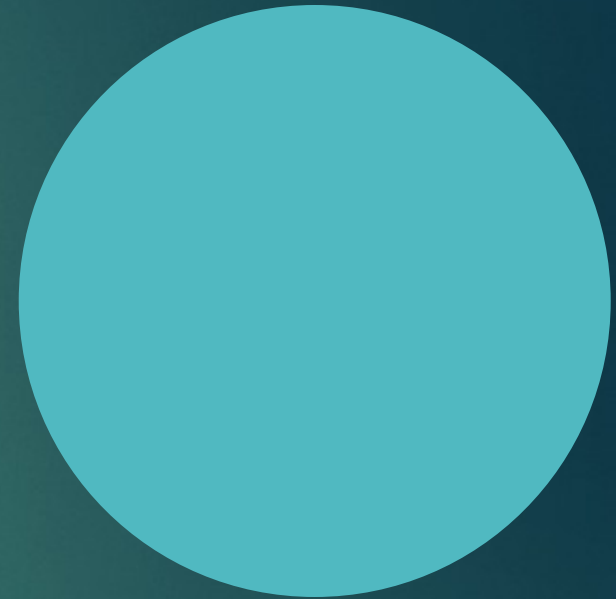
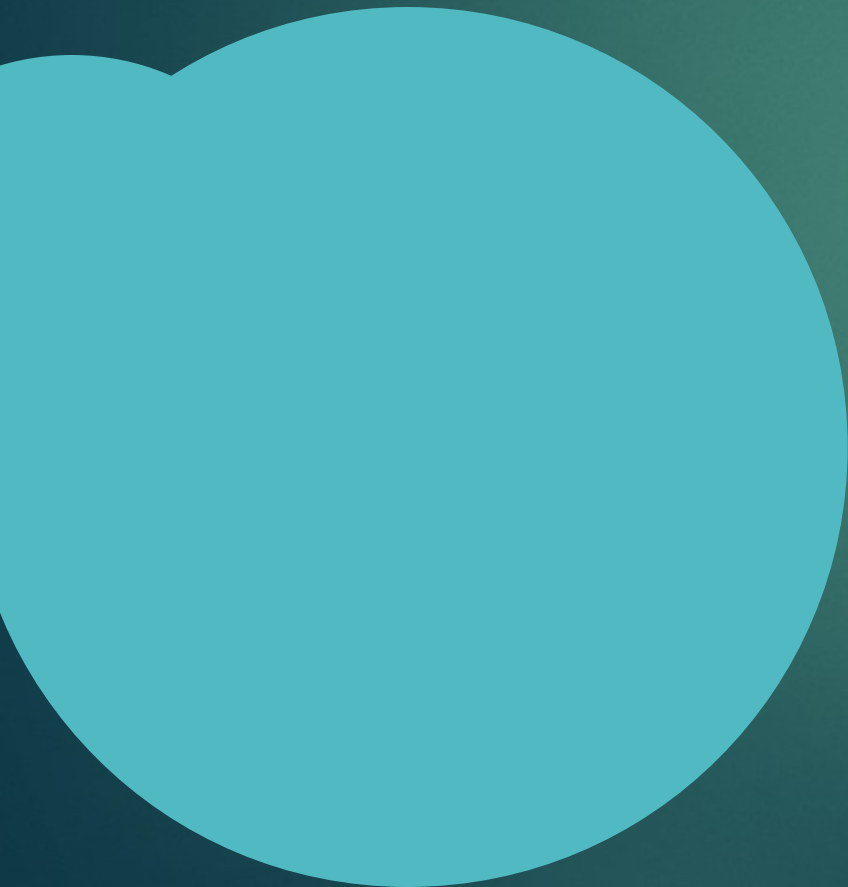
- ▶ Pokud se ukáže v průběhu řízení, že se ho účastní někdo, o jehož právech a povinnostech se v řízení nerozhoduje

- ▶ Soud usnesením ukončí účast v řízení

DALŠÍ INSTITUTY SPOJENÉ S PROBLEMATIKOU ÚČASTNÍKŮ ŘÍZENÍ

Hlavní a vedlejší intervence

Společný výklad

- ▶ Instituty umožňující účast třetích osob v řízení
 - ▶ Ve sporných řízeních
 - ▶ Názvem podobné instituty, ale každý dopadá na naprosto jinou situaci

Hlavní intervence

- ▶ § 91a OSŘ
- ▶ Podstata – kdo si činí nárok na věc, nebo právo o které jde v soudním řízení, podá žalobu proti původním účastníkům
- ▶ Jedná se o zahájení nového řízení

Hlavní intervence II.

- ▶ Procesní řešení této situace:
 - ▶ Soud tato řízení spojí a rozhodne
 - ▶ Přeruší původní řízení - pokud vyhoví nově podané žalobě, zamítne původní
- ▶ Odlišné od vedlejší intervence

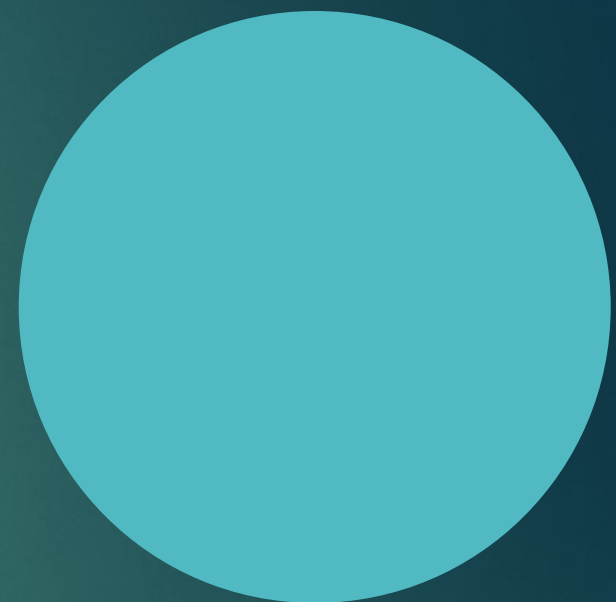
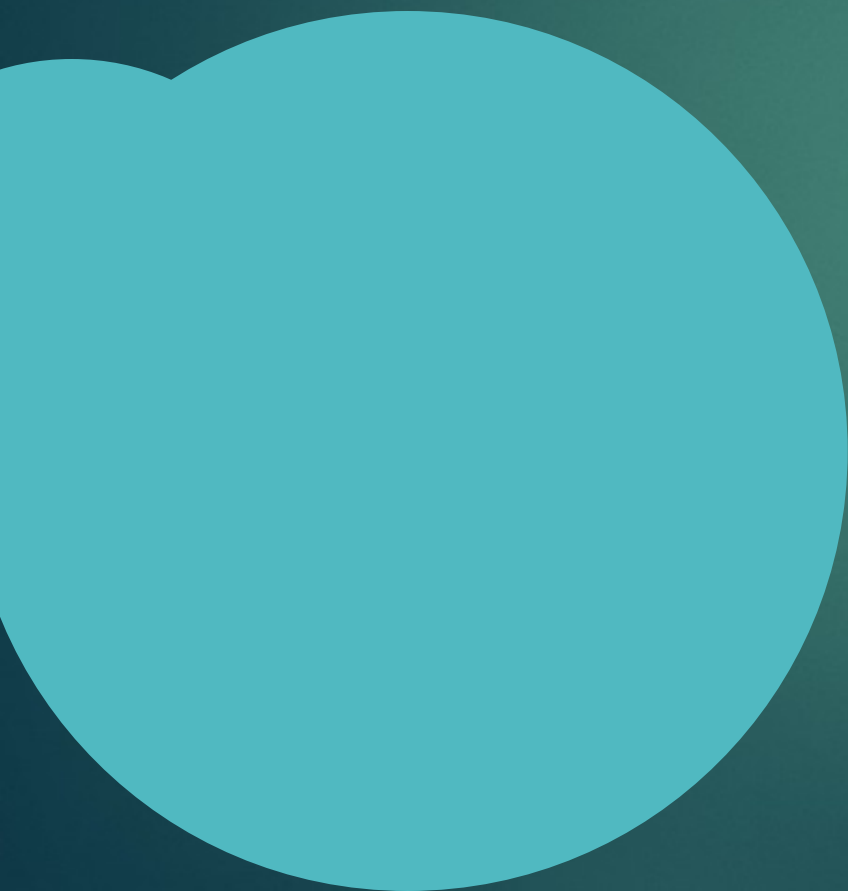
Vedlejší intervence

- ▶ § 93 OSŘ
- ▶ Do řízení přistoupí třetí osoba, která má právní zájem na výsledku sporu
- ▶ Příklad – ručitel (riziko regresu)
- ▶ Soud o přípustnosti rozhoduje pouze a návrh
- ▶ V řízení obecně stejná práva jako účastník (výjimky)
- ▶ Pokud by jeho úkon odporoval vůli účastníka řízení, soud je posoudí podle povahy okolností

Vedlejší účastník v systému opravných prostředků

- ▶ Odvolání – Ano (ale za podmínek - § 203 OSŘ)
- ▶ Dovolání – Ne (§ 240 OSŘ)
- ▶ Žaloba na obnovu řízení – Ano (za podmínek § 231 OSŘ)
- ▶ Žaloba pro zmatečnost – Ano (za podmínek § 231 OSŘ)

Zastoupení účastníků řízení

ZASTOUPENÍ ÚČASTNÍKŮ

- ▶ Druhy:
 - Na základě zákona (např. § 22 OSŘ)
 - Na základě rozhodnutí (např. § 29 OSŘ – opatrovník) - § 29a OSŘ – předběžné prohlášení
 - Na základě plné moci
- ▶ Zastoupení na základě dohody o plné moci:
- ▶ Plná moc:
 1. **Procesní plná moc**
 2. **Prostá plná moc**
- ▶ Zmocněncem může být:
 - ▶ Advokát (§ 25)
 - ▶ Notář (§ 25a)
 - ▶ Patentový zástupce (§ 25b)
 - ▶ Obecný zmocněnec (§ 27)

ZASTOUPENÍ NA ZÁKLADĚ PLNÉ MOCI

▶ Zmocněncem může být:

➤ Advokát (§ 25 OSŘ)

- lze udělit pouze procesní plnou moc
- může zastupovat ve všech věcech

➤ Notář (§ 25a OSŘ)

- lze udělit pouze procesní plnou moc
- může zastupovat jen ve vymezených věcech (typicky v některých nesporných věcech)

➤ Patentový zástupce (§ 25b OSŘ)

➤ Obecný zmocněnec (§ 27 OSŘ)

DĚKUJI ZA POZORNOST

